

אין הולכין בממון אחר הרוב - פתיחה

א. נעסוק בע"ה בדפים הקרובים בסוגיית 'אין הולכין בממון אחר הרוב', בהיקפה, במשמעותה ובהשלכותיה. נפתח בהיכרות ראשונית (ב"ב צב.):

איתמר: המוכר שור להבירו ונמצא נגחן - רב אמר: הרי זה מקח טעות (והמוכר צריך להחזיר את דמי המקח), ושמואל אמר: יכול (המוכר) לומר לו (ללוקח) לשחיטה מכרתיו לך (ושור נגחן הרי ראוי לשחיטה)... רב אמר: הרי זה מקח טעות - בתר רובא אזלינן, ורובא לרדיא זבני (לחרישה קונים ושור נגחן אינו ראוי לחרישה); ושמואל אמר לך: כי אזלינן בתר רובא - באיסורא, בממונא לא (ולכן אין משמעות לכך שהרוב קונים לחרישה, עדין המוכר יכול לומר לשחיטה מכרתי ואין כאן מקח טעות).

מהו המקרה שבו נחלקו רב ושמואל? מהי המחלוקת? חשוב: מהי סברת שמואל? מדוע שדווקא בממון לא נלך אחר הרוב?

כלל זה מנוסח בגמ' בב"ק בצורה רחבה, 'אין הולכין בממון אחר הרוב'. הגמ' שם דנה במילים כד וחבית. ישנן מספר משניות בהן המשנה מתחילה לעסוק בכד ומכנה אותו בהמשך חבית. רב פפא מסביר את התופעה (ב"ק כז.):

אמר רב פפא: היינו כד היינו חבית, למאי נפקא מינה? למקח וממכר (רש"י: למקח וממכר - שביד המוכר לתת לו איזה שירצה ואפילו התנה עמו חבית דמשמע גדולה נותן לו כד שהיא קטנה). היכי דמי? אילימא באתרא דכדא לא קרו חבית, וחבית לא קרו כדא, הא לא קרו לה (אם מדובר על מקום שבו לא קוראים לכד חבית, אז באותו מקום אלו שני דברים שונים ואם מכר לו חבית לא יכול לתת לו כד)! לא צריכא, דרובא קרו לה לכדא כדא ולחביתא חביתא, ואיכא נמי (ויש כאלו) דקרו לחביתא כדא ולכדא חביתא, מהו דתימא זיל בתר רובא (והמוכר שקיבל כבר את הכסף לא יוכל לתת לו כד), קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב (ולמרות שסיכמו על חבית יכול לתת לו כד, שכן יש אנשים שקוראים לכד חבית).

מה ההשלכה הנוספת של הכלל 'אין הולכין בממון אחר הרוב'?

ב. רבותינו הראשונים הקשו על הכלל שתי קושיות מרכזיות, משתי סוגיות. הקושיה הראשונה מסוגיה בסנהדרין ג. נקדים: רבותינו התנאים נחלקו בהיקף הדרישה לכך שבית הדין יהיה 'בית דין נוטה', בית דין שמספר דייניו בלתי זוגי, כדי שיהיה אפשר תמיד להגיע להכרעה על פי רוב. רבי יאשיה סובר שהדרישה לכך קיימת רק בדיני נפשות. לדעתו בדיני ממונות אין בכך צורך. את הפסוק שממנו נלמדה הדרישה לבית דין נוטה הוא מעמיד בדיני נפשות (סנהדרין ג):

ורבי יאשיה לית ליה בית דין נוטה? והתניא: רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: מה תלמוד לומר לנשת אחרי רבים להטת, התורה אמרה: עשה לך בית דין נוטה... ואלא האי לנשת מאי עביד ליה? מוקים לה בדיני נפשות. אבל בדיני ממונות לא (נאמר הפסוק)? אלא הא דתנן: שנים אומרים זכאי, ואחד אומר חייב - זכאי. שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי - חייב. נימא דלא כרבי יאשיה (שהרי מפסוק זה לומדים את עצם ההכרעה כרוב הדיינים ואם רבי יאשיה מעמיד אותו בדיני נפשות, אולי הוא פוסק שבדיני ממונות לא ניתן לחייב כשיש דעת מיעוט?! - אפילו תימא רבי יאשיה (גם הוא מסכים שפוסקים כרוב הדיינים וניתן להוציא ממון גם כאשר

קיימת דעת מיעוט שפותרת), **מייתי לה בקל וחומר מדיני נפשות**. ומה דיני נפשות דחמירי, אמר רחמנא: **זיל בתר רובא** (למרות שיש דעת מיעוט), **דיני ממונות - לא כל שכן?**

מניין לומדים לפי רבי יאשיה את הפסיקה כרוב הדיינים בדיני ממונות? הקשה מכך על הכלל 'אין הולכין בממון אחר הרוב!' נסה ליישב. מה ההבדל בין המקרים?

ההבדל ברור לכאורה: שמואל וסוגיית ב"ק עסקו במצב בו בית הדין מסופק; לשם מה נמכר השור? לחרישה או לשחיטה? למה התכוון המוכר שאמר חבית? האם יתכן שהם התכוונו לכך? אלו ספקות מציאותיים שדומים במידה מסוימת לספק הקלאסי שבו נאמר דין רוב: חתיכת בשר שנמצאת ומקורה אינו ידוע. סוגיית סנהדרין ג; לעומת זאת, עוסקת בשאלה אחרת לגמרי, בסדרי ההכרעה בבית דין, בשאלה האם ניתן להוציא ממון כאשר קיימת דעת מיעוט. על שאלה זו הגמ' משיבה: אם בית דין יכול לדון בדיני נפשות ולחייב אדם מיתה גם כאשר קיימת דעת מיעוט קל וחומר שהוא יכול לחייב ממון במצב זה ואין צורך בהסכמה גורפת. אולם, כמובן שהדברים קשים יותר, וזאת לאור הגמ' בחולין יא' הלומדת את עצם דין רוב מהפסוק 'אחרי רבים להטות' העוסק בבי"ד! ובע"ה בהמשך הדרך נעסוק בכך.

ג. הקושיה השנייה שהקשו רבותינו הראשונים היא מסוגיית סנהדרין סט. הגמ' שם דנה בגדרי בן סורר וממרה. רבותינו התנאים דרשו 'בן ולא הראוי להיות אב' וקבעו שאדם שראוי להיות אב, שלושה חודשים לאחר שהביא שתי שערות¹, אינו נדון בדיני בן סורר וממרה. הגמ' דנה בשאלה מדוע הוא אינו מוגדר כראוי להיות אב מגיל מעט מוקדם יותר. נלמד את הדברים (סנהדרין סט.):

יטיב רבי יעקב מנהר פקוד קמיה דרבינא ויתיב וקאמר משמיה דרב הונא בריה דרב יהושע: שמע מינה מדרבי כרוספדאי אמר רבי שבת: יולדת לשבעה² - אין עוברת ניכר לשליש ימיה (בסוג הריון זה העובר אינו ניכר לאחר שלישי). דאי סלקא דעתך עוברת ניכר לשליש ימיה (כשם שבסוג ההריון של תשעה חודשים הוא ניכר לאחר שלישי) - למה לי שלשה (חודשים לאחר שהביא שתי שערות)? בתרי ותילתא סגי! (בשני חודשים ושלישי לאחר שהביא שערות ד', הרי כבר אז הוא ראוי להיות אב של עובר ששייך לסוג ההריון של שבעה חודשים!) - אמר ליה: לעולם אימא לך עוברת ניכר לשליש ימיה (גם בסוג ההריון של שבעה חודשים, ובכל זאת הוא נחשב כראוי להיות אב רק לאחר שלושה חודשים) - זיל בתר רובא (ורוב ההריונות שייכים לסוג של תשעה חודשים, ולכן גדרי ראוי להיות אב נקבעים לפי סוג הריון זה). אמרו קמיה דרב הונא בריה דרב יהושע, אמר ליה: ובדיני נפשות מי אזלינן בתר רובא (איך נקבעים גדרי חיובי מיתה של בן סורר וממרה על פי רוב)? התורה אמרה ושפטו העדה, והצילו העדה, ואת אמרת זיל בתר רובא (ואיך אתה מחייב מיתה בזמן זה של שני חודשים ושלישי לאחר שהביא שתי שערות)? אהדרוה קמיה דרבינא. אמר ליה: ובדיני נפשות לא אזלינן בתר רובא? והתנן: אחד (מהעדים שהעידו שעבר עבירה שמחייבת מיתה) אומר בשנים בחדש (היה הדבר) ואחד אומר בשלשה - עדותן קיימת (למרות שהם מחשישים אחד את השני), שזה יודע בעיבורו של חדש וזה אינו יודע (וכנראה שהם אינם משקרים אלא אחד מהם לא ידע בעיבור החודש). ואי סלקא דעתך לא אמרינן זיל בתר רובא - נימא הני דוקא קא מסהדי, ואכחושי הוא דקא מכחשי אהדי. אלא לאו - משום דאמרינן זיל בתר רובא, ורובא דאינשי עבדי דטעו בעיבורא דירחא (ורוב האנשים עשויים לטעות בעיבור החודש). אמר רבי ירמיה מדפתי: אף אנן נמי תנינא: בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה, ואם בא עליה יבם - קנאה, וחייבין עליה משום אשת איש... ואם

1. רק לאחר שהביא שתי שערות הוא יכול להוליד, ורק לאחר שלושה חודשי הריון, שלישי מתקופת ההריון, העובר מוגדר 'ניכר'. לכן שלושה חודשים לאחר שהביא שתי שערות הוא 'ראוי להיות אב', יכול היה להיות אב.
2. חכמים הניחו (אולי בהתאם למדע המקובל בתקופתם) שיש שני סוגי הריונות שונים מראש, שני מסלולים: הריון של תשעה חודשים והריון של שבעה. כבר בתחילת ההריון העוברים שייכים לאחד משני המסלולים.

בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה – מומתין עליה, והיא פטורה. ואמאי (חייב הבא עליה לאחר שהתקדשה לאחר)? אימא איילונית היא (הרי אולי יתברר שהיא הייתה איילונית, לא ראויה להוליד), ואדעתא דהכי לא קדיש (ואז יתברר שקידושיה היו בטלים מראש מדין מקח טעות)! אלא לאו – דאמרין: זיל בתר רובא, ורוב נשים לאו איילונית נינהו.

התבונן היטב בסוגיית הגמ'. מהן הראיות לכך שהולכים בדיני נפשות אחר הרוב? הקשה מסוגיה זו על דברי שמואל!

אין דנים בדיני בן סורר וממרה אדם שראוי להיות אב, 'בן ולא הראוי להיות אב'. הגיל שנקבע כגיל בו אדם ראוי להיות אב הוא שלושה חודשים לאחר הבאת שתי שערות. רק לאחר הבאת שתי שערות אדם יכול להוליד, ורק אחר שלושה חודשים, שליש מתקופת ההריון, העובר ניכר. רבינא מבאר שגדרי דין זה נקבעים לפי הריונות של תשעה חודשים, בהם העובר ניכר לאחר שלושה חודשים, משום שרוב ההריונות שייכים לסוג זה. רב הונא בריה דרב יהושע מקשה על כך: האם הולכים בדיני נפשות אחר הרוב? בתשובה רבינא מוכיח שהולכים אחר הרוב גם בדיני נפשות משני מקרים. נחזור על אחד מהם: אדם שבא על קטנה שהתקדשה מתחייב מיתה, כבא על אשת איש, למרות שאולי הקידושין יתבטלו בעתיד: הרי אולי יתברר בעתיד לאחר שתגדל שהיא אילוניית, לא ראויה להוליד, ואז קידושיה יתבטלו למפרע ויתברר שהיא מעולם לא הייתה אשת איש! בכל זאת מחייבים אותו מיתה. מדוע? משום שהולכים אחר הרוב ורוב הנשים ראויות להוליד!

הראשונים שאלו מהסוגיה על דברי שמואל: אם אפילו בדיני נפשות הולכים אחר הרוב, איך יתכן שבדיני ממונות אין הולכים אחר הרוב? הקושיה מתעצמת בעקבות הסוגיה הקודמת: הרי שם הגמ' לומדת שהולכים אחר רוב דיינים בדיני ממונות מק"ו מדיני נפשות, וא"כ ברור שאם הולכים אחר הרוב בדיני נפשות יש ללכת אחר הרוב בדיני ממונות!

חשוב היטב על הקושיה ונסה ליישבה. מה ההבדל בין המקרה בו עסק שמואל, ספק מהי מטרת מכירת השור, שחיטה או חרישה, שבו אין הולכים אחר הרוב לדעתו, ובין המקרים בסוגיית סנהדרין סט' שבהם הגמ' קובעת שהולכים אחר הרוב בדיני נפשות?

ד. רבותינו הראשונים צעדו במספר דרכים ביישוב הקושיות. נפתח בדברי התוספות בסנהדרין (סנהדרין ג):

דיני ממונות לא כ"ש – תימה דברישי המוכר פירות (ב"ב דף צב:) קאמר שמואל דאין הולכים בממון אחר הרוב ואמאי לא נילף בק"ו מדיני נפשות כדאמר הכא ואין לומר דדיני נפשות גופייהו לא אזלינן בתר רובא ברובא דליתיה קמן (ברוב שאינו לפנינו כמו רוב אנשים קונים לחרישה) אלא ברובא דאיתיה קמן (ברוב שנמצא לפנינו כמו רוב דיינים)³ דהא בריש פרק סורר ומורה (לקמן דף סט.) משמע דבכל דוכתא אזלינן בתר רובא בדיני נפשות כגון רוב נשים לט' ילדן ורובא דאינשי דטעו בעיבורא דירחא (וא"כ משם מוכח שהולכים אחר הרוב בדיני נפשות גם ברוב שאינו לפנינו וחוזרת הקושיה למקומה!) וצ"ל דרובא לרדיא זבני (רוב קונים לחרישה) לא חשיב כי הנך רובא הלכך לא סמכינן אהך רובא בדיני ממונות.

3. התוספות מציעים אפשרות לתירוץ: אולי הגמ' אמרה שהולכים אחר רוב בדיני נפשות, וק"ו בדיני ממונות, רק 'ברובא דאיתא קמן', רוב שנמצא לפנינו, כמו רוב דיינים. אך גם היא מודה שאין הולכים אחר הרוב בדיני נפשות וממון 'ברובא דליתא קמן', ברוב כללי יותר, כמו רוב אנשים קונים לחרישה.

מהי תשובת התוספות? כיצד הם מתרצים את השאלה – איך אומר שמואל שאין הולכים אחר הרוב בדיני ממונות, הרי אפילו בדיני נפשות הולכים אחר הרוב!

התוספות מצמצמים את היקף דברי שמואל. לדעתם הוא עוסק רק ברוב גרוע כמו 'רובא לרדיא זביני', רוב קונים לחרישה. שמואל מודה שהולכים אחר רוב רגיל בדיני ממונות: כפי שמוכח מסוגיית סנהדרין ג' בה הולכים אחר רוב דיינים בדיני ממונות, ק"ו מדיני נפשות; וכן מסוגיית סנהדרין טז. בה הולכים אחר הרוב אפילו בדיני נפשות!

ה. נתבונן בדברי התוספות: מדוע 'רובא לרדיא זביני' אינו נחשב כרוב רגיל? מה הופך אותו להיות רוב גרוע, כזה שאין לדון בו בדיני ממונות?

מה אתה חושב? מדוע הוא רוב חלש יותר?

נלמד את דברי **האבני מילואים** (מה, ס"ק ב):

דמשום הכי לאו רוב גמור הוא משום דאינו בחיובא וטבע אלא תליא ברצון ומשום הכי אית ליה לשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב אבל ברובא דעלמא דהוי בחיוב וטבע מודה שמואל דהולכין בממון אחר הרוב.

מה גורם לחולשת 'רובא לרדיא זביני' לפי הסברו?

ברובא לרדיא זביני אנו מנסים לקבוע מהי מטרת המכירה, מה רצו הלוקח והמוכר, לפי הרוב: אך זה דבר קשה, וכי תמיד אדם רוצה מה שהרוב רוצים? משל למה הדבר דומה, לקביעה שאדם מסוים הצביע למפלגה מסוימת כי רוב האנשים הצביעו לה. 'ברובא דעלמא דהוי בחיוב וטבע' הולכים אחר הרוב גם בדיני ממונות משום שהוא מלמד על טבע המציאות כך שמשמעות ההליכה אחרי הרוב היא טענה שהמציאות מתנהלת לפי טבעה.

היה ניתן אולי ללמוד מדברי התוספות עקרון רחב לפיו אין הולכים אחר הרוב כלל בדברים שתלויים ברצון, בבחירה אנושית. אולם אי אפשר לומר כך: הרי על 'רובא דרדיא' אמר שמואל, 'כי אזלינן בתר רובא – באיסורא, בממונא לא', ומכאן שהולכים אחרי רוב כזה בדיני איסור והיתר. בע"ה בהמשך הדרך נפגש עם מקום נוסף שאין הולכים אחר רוב כזה, בדיני אשת איש ונוסיף להתבונן בשאלה זו.

ו. התוספות בסנהדרין צמצמו אפוא את היקף דברי שמואל בעקבות הקושיה. לדעתם שמואל עסק רק 'ברובא דרדיא', ברוב שמתיימר לקבוע מה אדם בחר לפי בחירת הרוב. ר' אריה ליב הלר, הפעם בספר אחר שלו, שב שמעתתא, הקשה על דבריהם מהמשכה של סוגיית הגמ' בב"ב. כהקדמה לקושייתו נמשיך מעט בסוגיה שם (ב"ב צב):

ת"ש: שור שנגח את הפרה ונמצא עוברא בצדה, ואינו ידוע אם עד שלא נגחה ילדה (אם הפילה לפני הנגיחה ובעל השור פטור מדמי הולד) או אם משנגחה ילדה (או הפילה בעקבות הנגיחה ובעל השור חייב גם בדמי הולד) – משלם חצי נזק לפרה (כדין שור תם שחייב חצי נזק) ורביע לולד (המשנה לפי סומכוס הסבור שחולקים בממון המוטל בספק, לפי חכמים בעל השור פטור לגמרי מדמי הולד מחמת הספק שמא הפילה לפני הנגיחה); ואמאי? לימא (הגמ' מקשה על רב הסובר שהולכים בממון אחר הרוב, מדוע כאן לא אומרים) הלך אחר רוב פרות, ורוב פרות מתעברות ויולדות (ולא

מפילות סתם כן), והוא ודאי מחמת נגיחה הפילה (ולא לפני הנגיחה, מדוע אפוא בעל השור אינו חייב בדמי הולד אם הולכים בדיני ממונות אחר הרוב? וקשה מכאן על רב הסובר שהולכים בממון אחר הרוב)! התם משום דמספקא לן, דאיכא למימר: מקמה אתא ומביעתותא הפילה⁵, ואיכא למימר: מאחורה אתא ומינגח נגחה והפילה, הוי ממון המוטל בספק, וכל ממון המוטל בספק חולקין.

מה הגמ' מקשה על רב? מהי תשובתה? הקשה מקושיית הגמ' על דברי התוספות בסנהדרין!

המשנה בב"ק דנה במקרה הבא: שור נגח פרה ועוברת נמצא מת לידה. היא מגדירה את המקרה כספק, האם הפרה הפילה לפני הנגיחה ובעל השור פטור על הולד או בעקבותיה ובעל השור חייב, ודנה בו בגדרי ממון המוטל בספק. הגמ' מקשה על דברי רב: אם הולכים בדיני ממונות אחר הרוב מדוע בעל השור אינו חייב, הרי רוב הפרות אינן מפילות מעצמן! מדוע שלא נלך אחר הרוב ונקבע שהפרה הפילה כתוצאה מהנגיחה ובעל השור חייב! הגמ' משיבה: נכון שבדרך כלל רוב הפרות אינן מפילות מעצמן, אך יש כאן ספק מיוחד: אולי הפרה הפילה כתוצאה מהפחד, מהאימה, מצב בו בעל השור פטור, ולא כתוצאה מהנגיחה.

נתבונן בקושיית הגמ': הגמ' מקשה על רב, מדוע אין הולכים אחר הרוב ומחייבים את בעל השור, ומשמע שלפי שמואל המשנה אינה קשה. אולם לפי דברי התוספות בסנהדרין הגמ' הייתה צריכה להקשות גם על שמואל! הרי רוב פרות אינן מפילות מעצמן אינו רוב שתלוי בבחירה וברצון, זהו 'רוב בטבע', ובכל זאת עולה מדברי הגמ' שלפי שמואל אין הולכים אחריו!

נמשיך בסוגיה. הגמ' מנסה לברר את היחס בין מחלוקת רב ושמואל למחלוקת תנאים יסודית (שם): לימא כתנאי: שור שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו (ואין ידוע מי הרגו), אף על פי שזה מנוגח וזה מועד ליגת, זה מנושך וזה מועד לישוך - אין אומרים בידוע שזה נגחו וזה נשכו (ואין מחייבים את בעל השור המועד, שכן אולי שור אחר הרגו); רבי אחא אומר: גמל האוחר בין הגמלים (רשב"ם: עסוק בתשמיש רביעה... וסתם בהמות בשעת תשמיש משתגעות ומכין זכרים זה את זה) ונמצא גמל הרוג בצדו - בידוע שזה הרגו (רבי אחא חולק על ת"ק וסובר שאפשר לחייב לפי אומדנות כאלו); סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו, לימא: רב (שאמר שהולכים בממון אחר הרוב) דאמר כר' אחא (הסבור שאפשר לחייב לפי אומדנה), ושמואל (שאמר שאין הולכים בממון אחר הרוב) דאמר כתנא קמא (הסבור שאין מחייבים לפי אומדנה)! אמר לך רב: אנא דאמרי אפילו לתנא קמא, עד כאן לא קאמר תנא קמא התם - אלא דלא אזלינן בתר חזקה, אבל בתר רובא אזלינן; ושמואל אמר לך: אנא דאמרי אפילו לר' אחא, עד כאן לא קאמר ר' אחא התם - אלא דאזלינן בתר חזקה דהוא גופיה מוחזק (הסיבה לומר שהגמל הזיק נובעת מחזקה העוסקת בגמל עצמו), אבל בתר רובא (רוב כללי שאינו נובע מגוף הדבר) לא אזלינן.

מה המקרה שבו נחלקו ת"ק ורבי אחא? מה הקשר האפשרי בין מחלוקתם ובין מחלוקת רב ושמואל? מדוע המחלוקת אינן תלויות זו בזו? מדוע עמדת רבי אחא אינה חולקת בהכרח על עמדת שמואל?

גמל מת ואין יודעים מי הרגו. לידו מספר גמלים ואחד מהם עוסק ברביעה, וגמלים רגילים להזיק בשעה זו. האם נחייב את בעל הגמל הרובע או שמא אין להוציא ממון בטענות שכאלו ללא עדות ברורה? ת"ק ורבי אחא נחלקו בשאלה זו. הגמ' מנסה לטעון שמחלוקתם זהה למחלוקת רב ושמואל האם הולכים בממון אחר הרוב. הגמ' דוחה:

5. אין לקבוע שהיא הייתה מעוברת בזמן הנגיחה בשל הרוב מפני שיש פה ספק מיוחד: אולי היא ראתה את השור והפילה מחמת הפחד. במקרה שכזה בעל השור פטור על הולד - זה נזק עקיף, גרמא.

יתכן שרבי אחא יסכים עם שמואל, והמקרה שבו הוא חייב את בעל הגמל שונה: שם הסברה נובעת מהמקרה עצמו, 'דהוא גופיה מוחזק', הגמל הרובע עצמו מוחזק להזיק. זה לא דומה לרוב בו אנו קובעים את דינו של הפרט מתוך רוב כללי.

חזור לדברי התוספות בסנהדרין לפיהם שמואל עסק רק ברובא דרדיא, ברוב שתלוי ברצון ובבחירה, והקשה מסוגיית הגמ' על דבריהם!

נלמד את דברי **השב שמעתתא** שמקשה מסוגיית הגמ' על דברי התוספות (ד, ו):
 אלא זהתם בש"ס ריש פרק המוכר פירות (צג). בהא דאיתא שם לימא כתנאי, שור שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו... לימא רב דאמר כר' אחא ושמואל דאמר כתנא קמא, אמר לך רב אנא דאמרי אפילו כתנא קמא כו', ושמואל אמר לך אנא דאמרי אפילו לר' אחא עד כאן לא אמר ר' אחא התם אלא דאזלינן בתר חזקה דהוא גופיה מוחזק אבל בתר רובא לא אזלינן ע"ש, ומזה משמע דלשמואל לא אזלינן אפילו בתר רוב מעליא, דאם לא כן הוי מצי למימר אנא דאמרי כר' אחא, עד כאן לא אמר ר' אחא אלא בהך חזקה מעליא דהוא בטבע אבל רוב לרדיא אינו בטבע אלא תליא ברצון, מזה משמע דשמואל לא אזיל בתר רובא כלל בממון.

מהי קושיית השב שמעתתא? נסה לתרצה.

בדף זה התחלנו אפוא להפגש עם הסוגיה העמוקה ועם קושיות הראשונים. למדנו את שיטת התוספות המצמצמת בעקבות הקושיות את דברי שמואל, את פרשנות האבני מילואים לשיטתם, ואת הקושיות שבדרך זו. בדף הבא נמשיך ונפגש עם דרכים נוספות שבהן התמודדו רבותינו עם הקושיות.